RAPORT DE EXPERTIZĂ

La proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (declararea averii și a intereselor personale)

Tipul actului vizat de proiect:

Înregistrat cu nr.

Domeniul:

din:

I. EVALUAREA GENERALĂ

1. Autor al actului normativ este grup de deputați în Parlament , autor nemijlocit - grup de deputați

2. Categoria actului normativ propus: Lege organică , ceea ce corespunde/nu corespunde art.72 din Constituţie şi Legii 100/2017 privind actele normative.

În conformitate cu pct. 5 și pct. 6 subpct. 15) din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Justiției, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 698/2017. Ministerul Justiției are misiunea de a analiza situația și problemele din domeniile de activitate gestionate, de a elabora politici publice eficiente în domeniile de competență, de a monitoriza calitatea politicilor și actelor normative și de a propune intervenții justificate ale statului care urmează să ofere soluții eficiente în domeniile de competență. Unul din domeniile de competență ale Ministerului Justiției constituie domeniul anticorupție și integritate.

Ar fi important ca proiectele de acte normative în domeniul anticorupție și integritate, mai cu seamă în cazul unor propuneri esențiale, să fie dezvoltate prin intermediul Guvernului. În așa fel, se poate asigura prevederi mai calitative, dar și mai multă transparență în procesul de promovare.

Mai mult decât atât, aceasta abordare este importantă și din perspectiva responsabilizării autorilor. Această responsabilizare este dificil de obținut în cazul inițiativelor legislative ale deputaților. Este de remarcat că între deputații-autori ai proiectului, se regăsesc și unii din autorii Legii pentru modificarea unor acte normative, nr. 130/2021. Astfel, acești deputați vin cu modificări/abrogări la mai multe articole, care tot la inițiativa lor fusese modificate/completate anterior.

Expertul nu are obiecţii la categoria actului

3. Scopul promovării proiectului

Prin Proiect, se propun modificări și completări la:
- Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr. 225/2003;
- Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr. 158/2008;
- Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132/2016;
- Legea privind declararea averii și a intereselor personale, nr. 133/2016;
- Legea integrității, nr. 82/2017;
- Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, nr. 270/2018;
- Legea bugetului de stat pentru anul 2024, nr. 418/2023.

Potrivit Notei informative, Proiectul a fost elaborat în vederea perfecționării cadrului normativ privind funcționarea Autorității Naționale de Integritate (ANI), prevenirea situațiilor de conflicte de interese, incompatibilități, restricții și limitări ale subiecților declarării, precum și declararea corectă/corespunzătoare a averii și intereselor personale a subiecților vizați cu astfel de obligații.

Autorii insistă asupra faptului că Proiectul fortifică rolul inspectorului de integritate în procesul de efectuare a controlului averii și intereselor personale, prin acordarea unor pârghii suplimentare, precum și prin asigurarea unei cooperări eficiente cu organele de ocrotire a normelor de drept în procesul efectuării controlului averii și intereselor personale.

În fapt, prin Proiect se promovează propuneri care vor aduce atingere, esențială și inacceptabilă, principiilor ce trebuie să ghideze activitatea ANI în virtutea art. 3 din Legea nr. 132/2016. Ne referim, în special, la principiile independenței, transparenței, celerității și bunei guvernări.

Proiectul va aduce la degradarea stării de fapt din domeniu, cuprinzând multiple norme care constituie elemente de coruptibilitate și vulnerabilitate.

Pentru detalii, a se vedea Analiza detaliată a prevederilor.

4. Respectarea transparenței decizionale

În sensul art. 8 din Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, etapele principale ale asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:
- informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;
- punerea la dispoziția părţilor interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;
- consultarea cetățeniilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate;
- examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;
- informarea publicului referitor la deciziile adoptate.

Autorii au omis etapa informării publicului referitor la inițierea elaborării deciziei.

În conformitate cu art. 11 alin. (1) din Legea nr. 239/2008, consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate se asigură prin următoarele modalități:
- dezbateri publice;
- audieri publice;
- sondaj de opinie;
- referendum;
- solicitarea opiniilor experților în domeniu;
- crearea grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc cu participarea reprezentanților societății civile.

Proiectul nu a fost supus niciunei din modalitățile de consultare publică.

Etapele transparenței procesului decizional nu au fost respectate

Termenele de plasare și consultare a proiectului nu au fost respectate

Sinteza recomandărilor pe pagina web a autorului nu a fost plasata

II. FUNDAMENTAREA PROIECTULUI

5. Structura notei informative

În conformitate cu art. 30 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 privind actele normative, Nota de fundamentare a Proiectului trebuie să cuprindă următoarele compartimente: - denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ; - condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ; - obiectivele urmărite și soluțiile propuse; - analiza impactului de reglementare; - compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE; - avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ; - concluziile expertizelor; - modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent; - măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ. În speță, Nota de fundamentare nu conține: - obiectivele urmărite și soluțiile propuse; - măsurile necesare pentru implementarea prevederilor. Este de menționat că, în conformitate cu art. 27/1 alin. (5) din Legea nr. 100/2017, în cazul proiectelor actelor normative care constituie inițiativă legislativă a deputaților în Parlament, Nota de fundamentare trebuie să conțină și informații privind efectele soluțiilor propuse asupra societății, economiei și bugetului public național. Mai mult decât atât, pornind de la faptul că Proiectul propune modificări la Legea bugetului de stat pentru anul 2024, nr. 418/2023, în corespundere cu art. 30 alin. (2/1) din Legea nr. 100/2017, Nota de fundamentare trebuie să corespundă exigențelor Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, nr. 181/2014, și să conțină concluziile privind executarea bugetului respectiv în perioada precedentă și estimările privind executarea scontată a bugetului până la finele anului bugetar în curs, precum și impactul financiar al modificărilor pentru următorii trei ani. Este de menționat că Nota de fundamentare nu este convingătoare în relatarea condițiilor ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite, dar nici în nuanțarea principalelor prevederi ale Proiectului și în evidențierea elementelor noi. Referitor la mai multe aspecte, Nota de fundamentare reține constatări îndoielnice. Cu titlu de exemplu, autorii pretind că, urmare a Proiectului, se va fortifica rolul inspectorului de integritate prin acordarea unei cooperări eficiente cu organele de ocrotire a normelor de drept în procesul efectuării controlului averii și intereselor personale, deși Proiectul, în înțelegerea noastră, nu conține reglementări în acest sens. Cu titlu de alt exemplu, potrivit Notei de fundamentare, modificarea operată la art. 8 alin. (2) din Legea nr. 132/2016 propune ca structura și efectivul-limită al ANI să fie stabilite printr-o hotărâre a Parlamentului, la propunerea președintelui ANI, pentru a asigura o independență a ANI față de factorul politic, deși, hotărârea, oricum, urmează să fie adoptată de către Parlament, organ eminamente politic.

Nota informativă nu corespunde structurii

6. Suficienţa argumentării.

Pornind de la cele menționate mai sus, argumentarea nu este suficientă. În fapt, Nota de fundamentare enumeră modificările și completările propuse fără a argumenta necesitatea acestora și fără a analiza efectul (impactul) acestora.

Argumentarea nu e suficientă

7. Compatibilitatea cu legislaţia comunitară şi alte standarde internaţionale.

Nota de fundamentare nu conține referințe la standarde internaționale, deși acestea ar fi utile pornind de la faptul că prevederile țin de aspecte-cheie ale sistemului național de integritate, și anume:
- modul de organizare a ANI;
- statutul conducătorilor și inspectorilor de integritate;
- procedurile de control și efectul acestora etc.

Nota / proiectul nu conţine referinţe la acquis-ul comunitar

Nota / proiectul nu conţine referinţe la alte standarde internaţionale relevante

8. Fundamentarea economico-financiară.

Deși implementarea Proiectului presupune cheltuieli financiare, Proiectul nu este fundamentat economico-financiar.

Implementarea proiectului nu presupune cheltuieli financiare

Nota informativă nu conține fundamentarea economico-financiară

9. Analiza impactului de reglementare.

Analiza impactului de reglementare a proiectului nu este necesară

Analiza impactului de reglementare a proiectului nu este suficient argumentată/documentată

10. Analiza ex-ante.

Analiza ex-ante a proiectului nu este necesară

Analiza ex-ante a proiectului nu este suficient argumentată/documentată

III. EVALUAREA DE FOND

11. Stabilirea şi promovarea unor interese / beneficii.

Proiectul conține prevederi care stabilesc și promovează interese / beneficii fără o justificare legitimă.

Pentru detalii a se vedea Analiza detaliată a prevederilor.

Proiectul promovează interese, beneficii

Promovarea intereselor/beneficiilor nu se face cu respectarea interesului public

12. Prejudicii aduse prin aplicarea actului.

Proiectul conține prevederi care ar putea prejudicia interesele subiecților declarării fără o justificare legitimă.

Pentru detalii, a se vedea Analiza detaliată a prevederilor.

La aplicare, proiectul va aduce prejudicii

Prejudicierea intereselor/beneficiilor nu se face cu respectarea interesului public

13. Vulnerabilitatea proiectului din perspectiva drepturilor omului

În conformitate cu art. 54 din Constituție, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

Nu se admite nicio restrângere a drepturilor proclamate în articolele 20-24 din Constituție, acestea ținând de:
- Accesul liber la justiție (art. 20);
- Prezumția nevinovăției (art. 21);
- Neretroactivitatea legii (art. 22);
- Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle (art. 23);
- Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică (art. 24).

Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Astfel, pentru ca restrângerea unor drepturi și libertăți să fie una justificabilă, aceasta trebuie:
- să fie prevăzută de lege;
- să corespundă normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional;
- să fie necesară în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării și divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției;
- să fie proporțională cu situația care a determinat-o;
- să nu atingă existența dreptului sau a libertății.

În opinia noastră, unele prevederi sunt disproporționate din perspectiva respectării drepturilor omului.

Pentru detalii, a se vedea Analiza detaliată a prevederilor.

Proiectul nu respectă drepturile/libertăţile

14. Compatibilitatea proiectului cu prevederile cadrului normativ național

Reținând cele menționate mai sus, Proiectul nu asigură, în suficientă măsură, compatibilitatea cu prevederile cadrului normativ național.

Proiectul nu este compatibil cadrului normativ naţional

15. Analiza detaliată a prevederilor

Nr. obiecției	Art.	Text	Obiecții	Elemente de coruptibilitate/vulnerabilitate	Recomandări

1	Art. I	Art. 278/1 alin. (1) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 285–294, art. 436), cu modificările ulterioare, se completează cu enunțul: „În cazul contestării actului de constatare, Autoritatea Națională de Integritate poate solicita confiscarea averii nejustificate în cadrul procedurilor de contestare a actului de constatare.”.	1) Autorul nu concretizează alineatul propus spre completare, articolul conținând două alineate. 2) Sintagma „poate” este discreționară. De altfel, autorul recunoaște acest fapt prin propunerea de la art. III pct. 22 din Proiect, intenționând, la art. 34 alin. (6) din Legea nr. 132/2016, să substituie cuvintele „poate solicita” cu cuvântul „solicită”. Potrivit art. 34 alin. (6) din Legea nr. 132/2016, în redacția actuală, în cazul contestării actului prin care se constată încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, ANI poate solicita confiscarea averii nejustificate în cadrul procedurilor de contestare a actului de constatare. 3) În condițiile art. 36 din Legea nr. 132/2016, actele de constatare se contestă la Curtea de Apel Chișinău, hotărârea căreia poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție. Prin completarea propusă, ca și prin prevederile art. 34 alin. (6) din Legea nr. 132/2016, se exclude calea apelului în calitate de cale de atac în procedura de confiscare a averii nejustificate în folosul statului, ceea ce constituie o limitare nejustificată din perspectiva garantării drepturilor omului.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect. La art. 34 din Legea nr. 132/2016, abrogarea alin. (6).

2	Art. II, pct. 1	Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 230–232, art. 840), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: 1. La art. 25 alin. (2), lit. e) se abrogă;	În fapt, prin abrogarea propusă, se va permite cumulul a două categorii de funcții, care, în esență, sunt incompatibile. Ne referim, la funcția de funcționar public și funcția de consilier în consiliul local. Funcția de consilier constituie o funcție politică, iar funcția de funcționar public, fiind guvernată de principiile legalității, imparțialității, independenței, profesionalismului și loialității, este o funcție non-politică. Cumulul acestor două funcții aduce atingere principiului independenței, principiu de care trebuie să se ghideze funcționarul public în exercitarea funcției publice în virtutea art. 5 alin. (1) din Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.
3	Art. III pct. 1	Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.245–246, art. 511), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: La art. 4 alin. (4), cuvântul „anual” se exclude.	Autorul nu explică motivul pentru care propune renunțarea de la auditul anual al ANI. ANI nu este singura autoritate supusă unui audit anual din partea Curții de Conturi. În conformitate cu art. 32 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 260/2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova, Curtea de Conturi este obligată să efectueze anual auditul financiar al rapoartelor ministerelor privind executarea bugetelor în anul bugetar încheiat. Problema constă în faptul că nu toate autoritățile anticorupție, în sensul art. 3 din Legea integrității nr. 82/2017, se supun auditului cu aceeași regularitate, deși autoritățile anticorupție ar trebui să furnizeze standarde de eficiență și integritate în gestionarea resurselor. Reținem obiecția pentru modificarea propusă la art. 14 alin. (1) lit. o) din Legea nr. 132/2016.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect. Extinderea obligației Curții de Conturi de a efectua auditul anual financiar asupra tuturor autorităților anticorupție, în sensul art. 3 din Legea integrității nr. 82/2017, prin completarea de rigoare a art. 32 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 260/2017. Reținem recomandarea pentru modificarea propusă la art. 14 alin. (1) lit. o) din Legea nr. 132/2016.

4	Art. III pct. 2	La art. 7 alin. (1), lit. c) va avea următorul cuprins: „c) efectuează controlul averii deținute de subiecții declarării, constată dacă există o diferență substanțială între veniturile obținute legal și cheltuielile realizate, pe de o parte, și averea dobândită, pe de altă parte, în timpul deținerii mandatelor sau a funcțiilor publice ori de demnitate publică, constată averea nejustificată și adresează instanței de judecată cereri în vederea dispunerii confiscării averii nejustificate;”	1) În ceea ce privește constatarea diferenței substanțiale, textul prevederilor este confuz, nefiind în corespondență cu noțiunea de diferență substanțială propusă la art. 2 din Legea nr. 133/2016 (a se vedea art. IV pct. 1 din Proiect). Este importantă uniformizarea modului de expunere a noțiunii de diferență substanțială. Reținem obiecția și pentru modificarea propusă la art. 34 alin. (3) din Legea nr. 132/2016. 2) Există subiecți ai declarării care nu dețin mandate, funcții publice ori funcții de demnitate publică. Astfel, prevederile sunt inaplicabile acestor subiecți, deși ar trebui să fie aplicabile. Reținem obiecția și pentru propunerea de modificare a art. 7 alin. (3) lit. i) din Legea nr. 132/2016. 3) În fapt, prin modificarea propusă, în coroborare cu modificarea propusă la art. IV pct. 10 din Proiect, se conceptualizează noțiunea de „venituri obținute legal”, concept nejustificat din perspectiva garantării drepturilor omului. Reținem obiecția și pentru modificarea propusă la art. 33 alin. (10), art. 34 alin. (1) și alin. (3) din Legea nr. 132/2016 și la art. IV pct. 10 din Proiect.	Array	Revizuirea, inclusiv, uniformizarea normelor potrivit obiecțiilor. Reținem recomandarea și pentru modificarea propusă la art. 7 alin. (3) lit. i), art. 33 alin. (10), art. 34 alin. (1) și alin. (3) din Legea nr. 132/2016, noțiunea de diferență substanțială propusă prin art. IV pct. 1 din Proiect, dar și pentru modificarea propusă la art. IV pct. 10 din Proiect. În ceea ce privește uniformizarea terminologică, recomandarea este valabilă pentru întreg conținut al Legii nr. 132/2016 și al Legii nr. 133/2016.

5	Art. III pct. 2	La art. 7 alin. (1), lit. e/1 va avea următorul cuprins: „e/1) informează organizația publică în care activează subiectul declarării sau autoritatea responsabilă de numirea în funcție a acestuia cu privire la încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia în baza unui act de constatare definitiv.”	Prevederile contravin art. 22 din Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, art. 8 alin. (5) și art. 64 din Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, art. 81 alin. (3) din Codul muncii al Republicii Moldova, nr. 154/2003. Un act de constatare poate servi temei pentru încetarea anumitor raporturi, însă încetarea acestor raporturi trebuie să se producă în condițiile legislației speciale. Cu titlu de exemplu, este absolut disproporționată eventuala încetare a mandatului Președintelui Republicii Moldova printr-un act de dispoziție a unui inspector de integritate. Normele sunt inacceptabile, dacă luăm în considerare și alte prevederi din Proiect, prin care se promovează o degradare esențială a statutului inspectorului de integritate, mai cu seamă, în partea ce ține de independență. Reținem obiecția și pentru propunerea referitoare la art. 7 alin. (2) lit. c), art. 19 lit. f), art. 34 alin. (3), art. 39 alin. (1) lit. b) și alin. (3) din Legea nr. 132/2016.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect. Reținem recomandarea și pentru propunerea referitoare la art. 7 alin. (2) lit. c), art. 19 lit. f), art. 34 alin. (3), art. 39 alin. (1) lit. b) și alin. (3) din Legea nr. 132/2016.

6	Art. III pct. 2	La art. 7, alin. (1) se completează cu lit. g) cu următorul cuprins: „g) elaborează politici în domeniul integrității.”	Modificarea propusă contravine pct. 5 și pct. 6 subpct. 15) din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Justiției, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 698/2017. Ministerul Justiției are misiunea de a analiza situația și problemele din domeniile de activitate gestionate, de a elabora politici publice eficiente în domeniile de competență, de a monitoriza calitatea politicilor și actelor normative și de a propune intervenții justificate ale statului care urmează să ofere soluții eficiente în domeniile de competență. Unul din domeniile de competență ale Ministerului Justiției constituie domeniul anticorupție și integritate.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.
7	Art. III pct. 2	La art. 7 alin. (2), lit. i) va avea următorul cuprins: „i) ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție care derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.”	Din câte înțelegem, propunerea este determinată de faptul că există subiecți ai declarării care nu ocupă funcții publice sau funcții de demnitate publică, însă cărora ar trebui să le fie aplicabile sancțiunile pentru încălcarea legii. Totuși, norma este redactată confuz, lăsând să se creadă că este vorba de funcții care derivă dintr-un act de constatare al ANI. Reținem obiecția și pentru propunerea de modificare a art. 7 alin. (3) lit. i) din Legea nr. 132/2016, art. 23 alin. (8) din Legea nr. 133/2016.	Array	Expunerea în următoarea redacție: „i) ține Registrul interdicțiilor care derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.” Reținem recomandarea și pentru propunerea de modificare a art. 7 alin. (3) lit. i) din Legea nr. 132/2016, art. 23 alin. (8) din Legea nr. 133/2016.
8	Art. III pct. 2	La art. 7 alin. (3), lit. a), cuvintele „în plenul” se exclud.	Propunerea este regretabilă. Prezumând autenticitatea controlului parlamentar, din perspectiva potențialului de responsabilizare a ANI, este incomparabil eventualul efect al audierii unui raport în plenul Parlamentului, care ar trebui să se soldeze cu o hotărâre a Parlamentului, cu cel al audierii unui raport în ședința comisiei parlamentare de profil, care nu se poate solda decât cu o decizie a comisiei parlamentare de profil.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.

9	Art. III pct. 2	La art. 7 alin. (3), lit. i) va avea următorul cuprins: „i) prezintă, în termen de 5 zile lucrătoare, informația privind lipsa interdicției de a ocupa o funcție publică ce derivă dintr-un act de constatare definitiv al Autorității Naționale de Integritate.”.	1) Concretizarea caracterului definitiv al actului este neavenită. Pornind de la redacția propusă a art. 23 alin. (7) din Legea nr. 133/2016, interdicțiile încep să curgă din data rămânerii definitive a actului de constatare. 2) Atribuția este fără rost. Registrul interdicțiilor care derivă dintr-un act definitiv al ANI este publicat pe pagina web a ANI. Registrul poate fi consultat nestingherit de către orice organ/persoană în procedurile de recrutare a personalului. Este important ca Registrul să fie ținut cu acuratețe și să conțină informații actuale.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.
10	Art. III pct. 3	Art. 8 alin. (2) va avea următorul cuprins: „(2) Structura și efectivul-limită ale Autorității Naționale de Integritate sunt aprobate printr-o hotărâre a Parlamentului, la propunerea Președintelui Autorității Naționale de Integritate.	1) Pornind de la prevederile din art. 2 alin. (1), Legea nr. 132/2016 operează cu noțiunea de Autoritate. 2) Prevederile, de rând cu alte propuneri din Proiect, reduc din atribuțiile Consiliului de integritate. Potrivit art. 8 alin. (2) din Legea nr. 132/2016, în redacția actuală, Consiliul propune Parlamentului structura și efectivul-limită ale ANI. Prevederile ar fi de criticat, dacă Consiliul și-ar fi dovedit utilitatea. Practicile demonstrează inversul - Consiliul nu s-a afirmat ca organ care exercită, efectiv și eficient, controlul public asupra ANI. În atare condiții, pornind de la atribuțiile limitate propuse spre a fi menținute, este imperativă o resetare a modului de organizare a ANI cu eventuala excludere a Consiliului. Reținem obiecția pentru modificarea propusă la art. 9 alin. (1), art. 12 alin. (7) lit. d/1), lit. f), lit. g), lit. g/1 și lit. l), art. 13 alin. (1) și alin. (3) din Legea nr. 132/2016.	Array	Revizuirea modului de organizare a ANI. Reținem recomandarea pentru modificarea propusă la art. 9 alin. (1), art. 12 alin. (7) lit. d/1), lit. f), lit. g), lit. g/1) și lit. l), art. 13 alin. (1) și alin. (3) din Legea nr. 132/2016.

11	Art. III pct. 4	Art. 9 alin. (1) va avea următorul cuprins: „(1) Autoritatea este condusă de un președinte, asistat de un vicepreședinte. Președintele este numit în funcție de Președintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului de Integritate. Vicepreședintele este numit în funcție de Președintele Republicii Moldova la propunerea președintelui Autorității.”	Este regretabil faptul că vicepreședintele este numit în funcție fără vreo procedură de concurs. Reamintim că procedurile de concurs pentru funcția de vicepreședinte au fost excluse în anul 2021 (a se vedea: Legea pentru modificarea unor acte normative, nr. 130/2021, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2021, nr. 264-265, art. 332). Insistăm asupra faptului că renunțarea la procedurile de concurs pentru suplinirea funcțiilor de conducători afectează credibilitatea autorităților anticorupție, fiind contrară standardelor internaționale anticorupție (a se vedea: art. 7 din Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției), dar și jurisprudenței Curții Constituționale (a se vedea: Hotărârea nr. 22/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Anexa la Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000 (accesul la justiție al șefului și adjunctului oficiului teritorial al Cancelariei de Stat) (Sesizarea nr. 69g/2015); Hotărârea Curții Constituționale nr. 29/2010 pentru controlul constituționalității Legii nr. 95 din 21 mai 2010 „Pentru modificarea și completarea unor acte legislative”; Hotărârea Curții Constituționale nr. 10/2010 pentru revizuirea Hotărârii Curții Constituționale nr. 16 din 28.05.1998 „Cu privire la interpretarea art. 20 din Constituția Republicii Moldova” în redacția Hotărârii nr. 39 din 09.07.2001).	Array	Revenirea la procedurile de concurs pentru suplinirea funcțiilor de vicepreședinte al ANI.

12	Art. III pct. 5	La art. 11, alin. (7) va avea următorul cuprins: „(7) Concursul pentru suplinirea funcției de președinte al Autorității constă din proba interviu public, cu acordarea punctajului.”	Conducătorii trebuie să dețină o calificare mai înaltă decât angajații subordonați. Președintele și vicepreședintele ANI ar trebui să fie mai calificați decât inspectorii de integritate. Această calificare nu poate fi probată altfel decât printr-un concurs organizat și desfășurat în condiții similare celor aplicabile inspectorilor de integritate. Concursul pentru suplinirea funcțiilor de inspector de integritate cuprinde și probă scrisă. Reținem obiecția și pentru propunerea de abrogare a alineatelor (8) și (9) din art. 11 al Legii nr. 132/2016.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect. Reținem recomandarea și pentru propunerea de abrogare a alineatelor (8) și (9) din art. 11 al Legii nr. 132/2016.
13	Art. III pct. 6	La art. 12, alin. (6) va avea următorul cuprins: „(6) Membrii Consiliului au obligația să se abțină de la exprimarea publică a convingerilor lor politice și de la orice alt comportament care poate dăuna imaginii Consiliului sau a Autorității.”	1) Referitor la utilitatea Consiliului, a se vedea comentariul privind modificarea propusă la art. 8 alin. (2) din Legea nr. 132/2016. 2) Recunoaștem că art. 12 alin. (6), în actuala sa redacție, este formulat confuz, însă și redacția propusă prin Proiect nu dă mai multă claritate. Buna parte a membrilor Consiliului sunt desemnați de către actori politici. Astfel, simplul acord al persoanei de a fi desemnat în calitate de membru de către un actor politic constituie, implicit, exprimare publică a unor convingeri politice. Ar fi mai potrivită următoarea redacție: „Membrii Consiliului trebuie să se abțină de la orice comportament care prejudiciază imaginea Consiliului și/sau a Autorității.	Array	Revizuirea modului de organizare a ANI.

14	Art. III pct. 6	La art. 12 alin. (7), lit. d) va avea următorul cuprins: „d) aprobă programul de dezvoltare strategică și planul de activitate al Autorității”.	1) Referitor la utilitatea Consiliului, a se vedea comentariul privind modificarea propusă la art. 8 alin. (2) din Legea nr. 132/2016. 2) Dacă prin „plan de activitate” se înțelege un document de planificare, element al sistemului de control intern managerial, este necesar de concretizat perioada de acțiune – credem că este vorba de un plan anual de activitate. În mod normal, planul anual de activitate ar trebui să derive din programul de dezvoltare strategică, inclusiv planul de acțiuni pentru implementarea acestuia, și ar trebui, în spiritul Legii nr. 229/2010 privind controlul financiar public intern, să conțină obiective și indicatori de performanță. Rămânem în speranța că autorul conștientizează că, chiar dacă exclude din conținutul art. 7 lit. d) exigența privind stabilirea obiectivelor de performanță, aceasta, oricum, se menține în virtutea Legii nr. 229/2010.	Array	Revizuirea prevederilor în sensul celor menționate.

15	Art. III pct. 7	La art. 13, se completează cu alin. (4/1) cu următorul cuprins: „(4/1) Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de Președintele Autorității și numai în cazul existenței unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă sau de încălcare de către candidat a legislației.”	1) Cuvintele „sau de încălcare de către candidat a legislației” sunt fără rost, condiția fiind reglementată suficient prin normele Legii nr. 132/2016. În conformitate cu art. 10 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 132/2016, una din condiții pentru a candida la funcția de președinte al ANI constituie deținerea unei reputații ireproșabile. În sensul art. 10 alin. (2) din Legea nr. 132/2016, se consideră că nu are o reputație ireproșabilă și nu poate candida la funcția de președinte al ANI persoana: a) care are antecedente penale, inclusiv stinse, sau cea care a fost absolvită de răspundere ori pedeapsă penală, inclusiv printr-un act de amnistie sau de grațiere; b) care a fost privată de dreptul de a ocupa anumite funcții sau a exercita anumite activități, ca pedeapsă principală sau complementară, printr-o hotărâre judecătorească definitivă; c) în privința căreia s-a constatat, printr-un act definitiv, încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor; d) în privința căreia există o hotărâre irevocabilă a instanței de judecată prin care s-a dispus confiscarea averii nejustificate; e) care are, în ultimii 5 ani, în cazierul privind integritatea profesională, înscrieri cu privire la rezultatul negativ al testului de integritate profesională pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit.a) din Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale; f) care are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al ANI. 2) Pornind de la rolul Președintelui Republicii Moldova în procesul de numire a președintelui ANI, desemnarea de către primul a unui membru în componența Consiliului de integritate prejudiciază credibilitatea (imparțialitatea, echidistanța, obiectivitatea) procesului. În acest sens, ar fi de recomandat, dacă se menține	Array	Revizuirea normelor potrivit obiecției.

16	Art. III pct. 8	La art. 14, alin. (1), lit. f), cuvântul „strategia” se substituie cu cuvintele „programul de dezvoltare strategică”;	Prin proiect, se prevede că Consiliul de integritate aprobă și planul de activitate al ANI. În acest caz este necesar de prevăzut, că acesta se prezintă spre aprobare, la fel, de către președintele ANI. A se vedea comentariul (obiecția și recomandarea) de la modificarea propusă a art. 12 alin. (7) lit. d) din Legea nr. 132/2016.	Array	Revizuirea normelor.
17	Art. III pct. 8	La art. 14, alin. (1) se completează cu lit. f/2) cu următorul cuprins: „f/2) aprobă formularul Declarației de avere și interese personale;”;	Nerespectarea modului de declarare a averii și intereselor personale constituie o încălcare care este sancționată, în funcție de circumstanțe și consecințe, contravențional sau penal. În acest sens, este important ca formularul declarației să fie aprobat printr-un act normativ de nivel superior. În așa fel, s-ar asigura calitatea, stabilitatea și accesibilitatea prevederilor. Aceste condiții nu sunt garantate printr-un act normativ departamental. Reținem obiecția pentru modificarea propusă la art. 7 alin. (1) și alin. (7), art. 7/1 alin. (2) lit. a) și lit. b), precum și la anexele din Legea nr. 133/2016.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect. Reținem obiecția pentru modificarea propusă la art. 7 alin. (1) și alin. (7), art. 7/1 alin. (2) lit. a) și lit. b), precum și la anexele din Legea nr. 133/2016.

18	Art. III pct. 8	La art. 14, alin. (3) va avea următorul cuprins: „(3) În cadrul verificării prealabile a sesizărilor și procedurilor de control vicepreședintele are următoarele atribuții: a) dispune, în cauzele complicate sau complexe, prin decizie motivată, exercitarea controlului de către un grup de inspectori de integritate; b) soluționează abținerile și recuzările inspectorilor de integritate; c) verifică dosarele de control, documente, materiale și alte date cu privire la activitățile desfășurate; d) dă indicații scrise motivate, obligatorii pentru inspectorii de integritate; e) avizează proiectele proceselor-verbale de inițiere și de refuz al inițierii controlului, precum și proiectele actelor de constatare; f) revocă, prin decizie motivată, procesele verbale de refuz în inițiere controlului și actele de constatare ale inspectorilor de integritate; g) dispune reluarea controlului dacă revocă actul de constatare.”	Prevederile aduc atingere independenței inspectorilor de integritate în procesul de efectuare a controlului. Reamintim că, în virtutea art. 3 lit. b) din Legea nr. 132/2016, independența este unul din principiile pe care se bazează activitatea ANI. Acest principiu este de negarantat fără asigurarea independenței inspectorilor de integritate în procesul de efectuare a controlului. În acest scop sunt prevederile art. 20 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 132/2016 care obligă inspectorul de integritate să-și îndeplinească atribuțiile cu obiectivitate, respectând principiile legalității, independenței, imparțialității, transparenței, confidențialității, celerității, integrității, egalității, al dreptului la apărare și al bunei administrări. 2) De altfel, prevederile sunt și controversate. Cu titlu de exemplu, vicepreședintele deține competența de revocare a proceselor-verbale de refuz în inițierea controlului, pe care, tot el, le avizează. Cu titlu de alt exemplu, vicepreședintele deține competența de revocare a actelor de constatare, deși tot el are competența de a verifica dosarele de control, documentele, materialele și alte date cu privire la activitățile desfășurate de către inspectori de integritate, precum și de a da indicații scrise motivate, obligatorii pentru inspectorii de integritate. Reținem obiecția și pentru propunerea privind art. 14 alin. (4), art. 17 alin. (4) și alin. (5), art. 20 alin. (1) lit. g), alin. (3) și alin. (4), art. 30 alin. (2) lit. e), art. 35 alin. (6) din Legea nr. 132/2016, precum și art. VI, art. VII și art. VIII din Proiect. Atât timp cât se diminuează independența și, implicit, responsabilitatea, sunt nejustificate propunerile de majorare a salariilor inspectorilor de integritate.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect. Reținem recomandarea și pentru cele propuse privind art. 14 alin. (4), art. 17 alin. (4) și alin. (5), art. 20 alin. (1) lit. g), alin. (3) și alin. (4), art. 30 alin. (2) lit. e), art. 35 alin. (6) din Legea nr. 132/2016, precum și art. VI, art. VII și art. VIII din Proiect.

19	Art. III pct. 8	La art. 14 alin. (3/1), primul enunț va avea următorul cuprins: „Vicepreședintele Autorității exercită și alte atribuții prevăzute la alin. (1), stabilite de președintele Autorității.”	În stabilirea atribuțiilor vicepreședintelui, pot fi utilizate două modalități: fie prescrierea, expresă și exhaustivă, prin lege, fie delegarea președintelui ANI a competenței de a le stabili. În speță, se utilizează cea dintâi modalitate, urmând ca toate atribuțiile vicepreședintelui să fie stabilite, expres și exhaustiv, prin lege.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.
20	Art. III pct. 9	Art. 17 alin. (1) după cuvintele „prin concurs” se completează cu cuvintele „sau prin transfer”;	În esență, transferul dintr-o funcție în altă funcție este acceptabil în cazurile în care ambele funcții sunt echivalente. Funcțiile de inspector de integritate nu au funcții echivalente nici în interiorul, nici în afara ANI. Pentru acest motiv, normele sunt inacceptabile. Reținem obiecția și pentru modificarea propusă la art. 18 alin. (3/1) și alin. (3/2) din Legea nr. 132/2016.	Array	Excluderea prevederilor. Reținem recomandarea și pentru modificarea propusă la art. 18 alin. (3/1) și alin. (3/2) din Legea nr. 132/2016.
21	Art. III pct. 9	Art. 17 alin. (2) după cuvintele „prezenta lege și” se completează cu textul „are drepturile, obligațiile și garanțiile prevăzute de”;	Nu este clar unde se vine cu completări – norma conține cuvintele „prezenta lege” de două ori. Prevederile sunt confuze – și Legea nr. 132/2016 conține norme ce țin de drepturile, obligațiile și garanțiile inspectorilor de integritate.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.
22	Art. III pct. 10	La art. 18, alin. (2/1), textul „conform Legii nr. 271/2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice” se substituie cu cuvintele „de către Centrul Național Anticorupție”;	1) Legea nr. 1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție nu deleagă acestei entități competențe de verificare a candidaților la suplinirea funcțiilor de inspectori de integritate. 2) Propunerea contravine prevederilor art. 5 lit. e) din Legea nr. 271/2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice. Candidații la funcțiile de inspectori de integritate se supun verificării în condițiile Legii nr. 271/2008.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.

23	Art. III pct. 10	La art. 18 alin. (3), cuvintele „Desfășurarea probelor din cadrul concursului se monitorizează și se înregistrează video” se exclud;	Propunerea este neavenită atât din perspectiva garantării principiilor integrității și transparenței procedurilor, cât și din perspectiva unei eventuale contestări a rezultatelor concursului.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.
24	Art. III pct. 11	La art. 19, se completează cu lit. b/1) cu următorul cuprins: „participă în grupuri de lucru în cauze complicate care au un grad sporit de complexitate;”;	Textul, în redacția propusă, reprezintă o tautologie, fiind de înțeles de la sine că cauzele complicate au un grad sporit de complexitate.	Array	Revizuirea prevederilor.
25	Art. III pct. 11	La art. 19, se completează cu lit. i) cu următorul cuprins: „i) desfășoară alte activități prevăzute de prezenta lege.”	Prevederi care deschide lista de activități care pot fi desfășurate de către inspectori de integritate, ceea ce reprezintă, în sine, un factor de coruptibilitate. Reținem obiecția pentru literele f) propuse spre completare la art. 20 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 132/2016.	Array	Excluderea prevederilor. Reținem recomandarea pentru literele f) propuse spre completare la art. 20 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 132/2016.
26	Art. III pct. 14	La art. 24: la alin. (1), după cuvântul „eliberării” se completează cu cuvintele „sau demisiei”; la alin. (2), se completează cu lit. b/1) cu următorul cuprins: „b/1) în cazul evaluării performanțelor cu calificativul nesatisfăcător, inclusiv în perioada de probă;”; se completează cu lit. g) cu următorul cuprins: „g) în cazul în care rămâne definitiv actul de constatare care prevede încetarea funcției;”.	Prevederile din art. 24, inclusiv din perspectiva propunerilor de modificare, nu sunt în concordanță cu capitolul VIII al Legii nr. 158/2018 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, care prevede patru cazuri pentru încetarea raporturilor de serviciu: în circumstanțele ce nu depind de voința părților; eliberarea din funcție; destituire; demisie.	Array	Revizuirea prevederilor.

27	Art. III pct. 15	La art. 26: în titlul articolului, cuvintele „Etapele controlului” se substituie cu cuvântul „Controlul”; în textul articolului, textul „verifică declarațiile de avere și interese personale, iar în cazurile prevăzute de prezenta lege”, se exclude.	Dacă art. 27 se abrogă, art. 26 își pierde orice utilitate normativă.	Array	Abrogarea art. 26 din Legea nr. 132/2016.
28	Art. III pct. 17	Art. 28 alin. (2) va avea următorul cuprins: „2) Controlul din oficiu se inițiază printr-o sesizare făcută de președintele ori vicepreședintele Autorității sau de inspectorul de integritate, în baza informațiilor publice, a informațiilor ce au devenit cunoscute în urma exercitării atribuțiilor, a sesizărilor și a criteriilor de risc de identificare a declarațiilor. Sesizarea privind inițierea controlului din oficiu se distribuie conform art. 30, care se aplică în modul corespunzător, și se verifică prealabil conform art. 31.”	În partea ce ține de „criteriile de risc de identificare a declarațiilor”, textul este confuz. În fond, în cazul în care se renunță de la conceptul verificării declarațiilor de avere și interese personale, devin inaplicabile prevederile ce țin de cele 40% de verificări care trebuie să fie efectuate în privința persoanelor cu funcții de demnitate publică. Reținem obiecția și pentru modificarea propusă la art. 33 alin. (2) din Legea nr. 132/2016.	Array	Revizuirea normelor. Reținem recomandarea și pentru modificarea propusă la art. 33 alin. (2) din Legea nr. 132/2016.

29	Art. III pct. 18	La art. 29 alin. (1) textul „ , prin fax” și „ori în mod verbal, sesizarea fiind consemnată într-un proces-verbal” se exclude.	Propunerea desconsideră principiile de bază ale procedurii administrative, principiile eficienței și comunicării, consfințite prin art. 28 și art. 33 din Codul administrativ al Republicii Moldova, nr. 116/2018. Potrivit normelor citate, procedura administrativă se realizează într-un mod simplu, adecvat, rapid, eficient și corespunzător scopului. Realizarea procedurii administrative prin intermediul mijloacelor electronice de comunicație este obligatorie în toate situațiile în care mijloacele respective pot fi utilizate, cu excepția cazurilor în care legea stabilește altfel. Procedura administrativă se realizează în scris, pe suport de hârtie sau în format electronic, dacă caracterul urgent al măsurii nu cere o realizare verbală a procedurii administrative. Comunicarea interinstituțională și comunicarea cu participanții sau cu publicul în cadrul procedurii administrative se face prin orice mijloc (verbal, poștă, telefon, fax, poștă electronică etc.), acordându-se prioritate mijloacelor care asigură o mai mare eficiență, rapiditate și economie de costuri, în special mijloacelor electronice de comunicație. Propunerea contravine și prevederilor art. 72 din Codul administrativ. Potrivit celor din urmă, petiția poate fi: a) depusă în scris la autoritatea publică ori expediată prin poștă sau fax; transmisă în formă electronică; depusă verbal, fiind consemnată într-un proces verbal. Propunerea este inacceptabilă din perspectiva art. 2 alin. (2) din Codul administrativ, care statuează că anumite aspecte ce țin de activitatea administrativă privind domenii specifice de activitate pot fi reglementate prin norme legislative speciale derogatorii de la prevederile Codului administrativ numai dacă această reglementare este absolut necesară și nu contravine principiilor Codului administrativ.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.

30	Art. III pct. 19	La art. 30 alin. (1), cuvintele „în ziua înregistrării” se substituie cu textul „în cel mult 2 zile lucrătoare de la data înregistrării”.	Reținem comentariul expus la modificarea propusă la art. 29 alin. (1) din Legea nr. 132/2016. Termenele cu care operează art. 30 din Legea nr. 132/2016 contravin principiului eficienței în sensul art. 28 din Codul administrativ, dar și prevederilor art. 73 alin. (1) din Codul administrativ. Potrivit ultimelor, autoritatea publică este obligată să primească și să înregistreze imediat petiția sau alte documente depuse în cadrul procedurii administrative. Reținem obiecția și pentru modificarea propusă la art. 30 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 132/2016.	Array	Revizuirea termenelor de înregistrare și distribuire aleatorie a sesizării.
31	Art. III pct. 19	Art. 30 se completează cu alin. (3) cu următorul cuprins: „(3) În cazul redistribuirii sesizărilor și a dosarelor de control nefinalizate, în temeiul prevederilor alin. (2), începe a curge un nou termen prevăzut de prezenta lege.”.	Prevederile sunt confuze, nefiind clar termenul la care se face referință.	Array	Concretizarea normelor astfel încât să fie clar că se face referință la termenul de efectuare a controlului.
32	Art. III pct. 21	Art. 32 se completează cu lit. f) cu următorul cuprins: „f) să acorde acces inspectorului de integritate și evaluatorului contractat de Autoritate la bunurile supuse evaluării.”	Articolul propus spre completare enumeră drepturile speciale oferite persoanei supuse controlului. Completarea este inutilă, acest drept fiind oferit persoanei supuse controlului de la sine.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.

33	Art. III pct. 22	La art. 33, alin. (2)-(5) vor avea următorul cuprins: „ ... (4) Controlul se extinde asupra averii membrilor de familie și a concubinului/concubinei persoanei supuse controlului. Dacă există aparența că bunurile persoanei supuse controlului au fost înregistrate pe numele altor persoane, controlul se va extinde și asupra acestor bunuri și persoane.(5) Dacă subiectul declarării a indicat împrumuturi, venituri și bunuri obținute din donații sau deține bunuri în comodat, controlul se va extinde și asupra creditorului, donatorului și comodantului.”;	1) În conformitate cu art. 54 alin. (1) lit. j) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, verbele se utilizează, de regulă, la timpul prezent. Reținem obiecția și pentru modificarea propusă la art. 33 alin. (11) din Legea nr. 132/2016. 2) Este de recomandat uniformizarea modului de expunere a textului.	Array	1) Pentru ambele alineate, de substituit cuvintele „se va extinde” cu cuvintele „se extinde”. Reținem recomandarea și pentru modificarea propusă la art. 33 alin. (11) din Legea nr. 132/2016. 2) Pentru alin. (4), primul enunț, de exclus cuvântul „averii”. Pentru alin. (4), enunțul al doilea, de exclus cuvintele „bunuri și”. Pentru alin. (5), de substituit cuvintele „deține bunuri” cu cuvintele „bunuri deținute”.
34	Art. III pct. 22	La art. 33 alin. (9), cuvintele „documentele și informațiile solicitate” se substituie cu cuvintele „informațiile sau dovezile convingătoare”;	Prevederi care ar putea genera abuzuri. Pornind de la textul alineatelor (4)-(8), este vorba de informațiile solicitate de către inspectorul de integritate. Astfel, urmează a păstra termenul „solicitate”, inspectorul de integritate urmând să solicite informații relevante și convingătoare. Termenul „convingătoare” este un calificativ echivoc – inspectorul de integritate și persoanele supuse controlului ar putea evalua, în mod diferit, caracterul convingător al informațiilor. Reținem obiecția și pentru modificarea propusă la art. 33 alin. (10) din Legea nr. 132/2016.	Array	Excluderea normelor din Proiect. Reținem recomandarea și pentru modificarea propusă la alin. (10) din Legea nr. 132/2016.
35	Art. III pct. 24	Art. 35 se completează cu alin. (2/1) ... cu următorul cuprins: „(2/1) Pe pagina web oficială a Autorității se păstrează toate actele de constatare emise de inspectori.”	Pentru a spori predictibilitatea normelor, este important să se concretizeze data publicării actelor de constatare pe pagina web – data emiterii actului sau data devenirii lui definitive.	Array	De specificat data publicării actelor de constatare pe pagina web – data emiterii actului sau data devenirii lui definitive.

36	Art. IV pct. 2	Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 245–246, art. 513), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: ... 2. Art. 3 alin. (1), se completează cu lit. c/1) cu următorul cuprins: „c/1) membrii Consiliului de administrație a Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.”	Prevederile sunt nepotrivite în raport cu spiritul normelor din art. 1 din Legea nr. 133/2016 (Domeniul de reglementare și scopul legii) și art. 5 (Misiunea Autorității) din Legea nr. 132/2016, competențele ANI urmând să se extindă, în exclusivitate, asupra angajaților în sectorul public. Sectorul privat, dar și cel asociativ, ar trebui să-și păstreze autonomia, angajații acestora urmând să fie monitorizați prin alte mecanisme de supraveghere și control în baza principiului autoadministrării.	Array	Excluderea prevederilor din Proiect.
37	Art. V pct. 1	Legea integrității nr. 82/2017 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 229–243, art. 360), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: 1. Art. 25 alin. (4) lit. a) va avea următorul cuprins: „Verificarea depunerii în termen a declarațiilor de avere și interese personale”;	Este necesară enumerarea funcției de control al averii și intereselor personale, atribuție delegată ANI în virtutea art. 6 lit. a) din Legea nr. 132/2016.	Array	Expunerea art. 25 alin. (4) lit. a) din Legea nr. 82.2017 în următoarea redacție: „a) controlul averii și intereselor personale;”.

38	Art. VI pct. 1	Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 441-447/715, cu modificările ulterioare), la anexa nr. 3, se modifică după cum urmează: ... Tabelul 1, Compartimentul Funcțiile de demnitate publică (A1), titlul „Curtea de Conturi, Consiliul Concurenței și Comisia Electorală Centrală” se expune în următoarea redacție „Curtea de Conturi, Consiliul Concurenței, Comisia Electorală Centrală și Autoritatea Națională de Integritate”.	Funcțiile de președinte și vicepreședinte al ANI nu sunt echivalente celor de președinte și vicepreședinte al Curții de conturi, Consiliului Concurenței și al Comisiei Electorale Centrale, cele 3 din urmă fiind conducători ai organelor colegiale.	Array	Reexaminarea oportunității normelor.
39	Art. VI pct. 3	Notele la tabel se completează cu punctul 17 cu următorul cuprins: „17. Clasele de salarizare pentru funcțiile publice cu statut special, funcțiile publice de conducere și de execuție din cadrul Autorității Naționale de Integritate se majorează față de cele stabilite în tabel după cum urmează: cu 10 clase succesive - pentru funcțiile cu statut special de conducere și pentru funcțiile publice de conducere; cu 15 clase succesive - pentru funcțiile cu statut special de execuție și pentru funcțiile publice de execuție.”.	Tabelul are 18 note. Majorările sunt neavenite atât timp cât are loc o degradare a statutului inspectorilor de integritate, în special în partea ce ține de independență, fapt care diminuează esențial din nivelul de responsabilitate.	Array	Reexaminarea oportunității normelor.

40	Art. VII pct. 1	Prezenta lege intră în vigoare la expirarea a 6 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția Art. VI și Art. VII care lege intră în vigoare la data publicării.	Din cele menționate mai sus, nu pot fi susținute articolele VI și VII din Proiect, motiv pentru care acestea trebuie excluse din textul art. VIII. Mai mult, în conformitate cu art. 56 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau la data indicată în textul actului normativ, care nu poate fi anterioară datei publicării. Legile care modifică Codul fiscal, Codul vamal, legile de punere în aplicare a titlurilor Codului fiscal și legile ce țin de politica bugetar-fiscală și vamală, precum și legile care stabilesc obligații, cerințe sau interdicții pentru desfășurarea activității de întreprinzător intră în vigoare după 6 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.	Array	Revizuirea normelor.

IV. CONCLUZII

În concluzia prezentului Raport de expertiză reiterăm următoarele constatări de bază:

a) Considerăm important ca proiectele de acte normative în domeniul anticorupție și integritate, mai cu seamă în cazul unor propuneri esențiale, să fie dezvoltate prin intermediul Guvernului. În așa fel, se poate asigura prevederi mai calitative, dar și mai multă transparență în procesul de promovare. Mai mult decât atât, aceasta abordare este importantă și din perspectiva responsabilizării autorilor. Această responsabilizare este dificil de obținut în cazul inițiativelor legislative ale deputaților. Este de remarcat că între deputații-autori ai proiectului, se regăsesc și unii din autorii Legii pentru modificarea unor acte normative, nr. 130/2021. Astfel, acești deputați vin cu modificări/abrogări la mai multe articole, care tot la inițiativa lor fusese

modificate/completate anterior.

b) Proiectul promovează propuneri care vor aduce atingere, esențială și inacceptabilă, principiilor ce trebuie să ghideze activitatea ANI în virtutea art. 3 din Legea nr. 132/2016: principiile independenței, transparenței, celerității și bunei guvernări. Proiectul va aduce la degradarea stării de fapt din domeniu, cuprinzând multiple norme care constituie elemente de coruptibilitate și vulnerabilitate.

c) Autorii au omis etapa informării publicului referitor la inițierea elaborării deciziei. În conformitate cu art. 11 alin. (1) din Legea nr. 239/2008, consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate se asigură prin următoarele modalități: - dezbateri publice; - audieri publice; - sondaj de opinie; - referendum; - solicitarea opiniilor experților în domeniu; - crearea grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc cu participarea reprezentanților societății civile. Proiectul nu a fost supus niciunei din modalitățile de consultare publică.

d) Nota de fundamentare nu este convingătoare în relatarea condițiilor ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite, dar nici în nuanțarea principalelor prevederi ale Proiectului și în evidențierea elementelor noi. Referitor la mai multe aspecte, Nota de fundamentare reține constatări îndoielnice.

e) Autorul nu explică motivul pentru care propune renunțarea de la auditul anual al ANI.

f) Este criticabilă și regretabilă excluderea prevederilor privind prezentarea Raportului anual al ANI în plenul Parlamentului. Prezumând autenticitatea controlului parlamentar, din perspectiva potențialului de responsabilizare a ANI, este incomparabil eventualul efect al audierii unui raport în plenul Parlamentului, care ar trebui să se soldeze cu o hotărâre a Parlamentului, cu cel al audierii unui raport în ședința comisiei parlamentare de profil.

g) Prevederile aduc atingere independenței inspectorilor de integritate în procesul de efectuare a controlului. Reamintim că, în virtutea art. 3 lit. b) din Legea nr. 132/2016, independența este unul din principiile pe care se bazează activitatea ANI. Acest principiu este de negarantat fără asigurarea independenței inspectorilor de integritate în procesul de efectuare a controlului. De altfel, prevederile sunt și controversate. Cu titlu de exemplu, vicepreședintele deține competența de revocare a proceselor-verbale de refuz în inițierea controlului, pe care, tot el, le avizează. Cu titlu de alt exemplu, vicepreședintele deține competența de revocare a actelor de constatare, deși tot el are competența de a verifica dosarele de control, documentele, materialele și alte date cu privire la activitățile desfășurate de către inspectori de integritate, precum și de a da indicații scrise motivate, obligatorii pentru inspectorii de integritate.

Proiectul necesită o reexaminare esențială și urmează a fi supus unor largi consultări publice.

Buna parte a prevederilor constituie elemente de coruptibilitate / vulnerabilitate, acestea ținând de:
- coerența normativă;
- formularea lingvistică;
- fundamentarea adecvată a proiectului;
- transparența și accesul la informații;
- exercitarea drepturilor și obligațiilor persoanei;
- exercitarea atribuțiilor autorității publice;
- mecanismele de control;
- răspunderea și sancțiunile.